

Exotische schildpadden

Reproductie, nieuwe soorten en monitoringsprogramma

Richard P.J.H. Struijk & Naomi Lambrixx, RAVON

Het afgelopen decennium zijn met enige regelmaat meldingen gemaakt van eierleggende lettersierschildpadden. Hoewel dit waarschijnlijk al vele decennia het geval is, was hiervoor in het verleden waarschijnlijk weinig aandacht. Afgelopen twee jaar kwamen – mogelijk vanwege het extra warme weer – opvallend veel waarnemingen van ei-afzettingen aan het licht.

Voortplanting

Decennialang zijn lettersierschildpadden (*Trachemys scripta ssp.*) met miljoenen in kweekfarms in de Verenigde Staten (tegenwoordig ook in China) gekweekt en als huisdier naar onder andere Europa geëxporteerd. Vanwege de hoge incubatietemperatuur en temperatuurafhankelijke geslachtsbepaling, werd door sommigen verondersteld dat er hoofdzakelijk vrouwtjes zijn geproduceerd. Dit zou de bevruchting in de vrije natuur van losgelaten dieren al een lastige opgave maken. Daarnaast zijn de Nederlandse zomers niet lang en warm genoeg om de eieren volledig te laten ontwikkelen, waardoor voortplanting in Nederland zeer onwaarschijnlijk is. Tot dusver zijn er dan ook nog geen bewijzen voor succesvolle voortplanting.

In 2019 heeft RAVON een aantal eilegels gevolgd, om te onderzoeken of er ei-ontwikkeling optreedt. In december van dat jaar is een deel van deze legfels opgegraven. De resultaten tonen aan dat geen eieren waren uitgekomen, maar dat in drie legfels één of meerdere dode embryo's aanwezig waren. Aangezien de embryo's nog klein waren en de dooierzak in alle gevallen nog groot, kan worden geconcludeerd dat zij slechts gedeeltelijk waren ontwikkeld en nog een extra periode van voldoende warmte nodig hadden. Het is hiermee zeer waarschijnlijk dat bevruchting in het wild mogelijk is. De optie van uitgezette drachtige schildpadden of spermaopslag (kan bij sommige schildpadden zelfs gedurende enkele jaren), valt echter niet helemaal uit te sluiten.

Nieuwe soorten

Hoewel bij exotische schildpadden verreweg de meeste aandacht uitgaat naar de lettersierschildpad, zijn er talloze waarnemingen van diverse andere soorten bekend. In 2019 werden weer twee nieuwe soorten aan de Nederlandse soortenlijst toegevoegd, namelijk de Chinese weekschildpad (*Pelodiscus sinensis*) en de Chinese streepnekschildpad (*Mauremys sinensis*). Van beide soorten is, voor zover bekend, één exemplaar gezien.

Roodwangschildpad bij het graven van een nestkuil; hier zijn later 11 eieren in afgezet. (Foto: P. de Bruin)

Embryo van lettersierschildpad (ondersoort onbekend) uit een legsel van 14 eieren met een bevruchtingspercentage van 100%. (Foto: R. Struijk).

Beide soorten komen voor in Zuidoost-Azië en worden daar in commerciële kweekfarms in grote aantallen gekweekt. Met name de Chinese weekschildpad wordt voor consumptie gefokt, maar beide soorten waren eenvoudig verkrijgbaar in de Europese handel hoewel de verkrijgbaarheid inmiddels veel beperkter is. Het is onbekend of de dieren al langer ter plaatse zijn of recent zijn uitgezet.

Meetnet lettersierschildpad

De lettersierschildpad is opgenomen op de Unielijst van de EU-exotenverordening. Ook de drie ondersoorten worden daarin expliciet genoemd. Daarmee is de aanvoer van deze soort in de EU beëindigd. Vanwege het aanvullende kweekverbod en de thans nog onmogelijk geachte succesvolle voortplanting, valt hierdoor in Nederland een afname van lettersierschildpadden te verwachten. Om te onderzoeken of dit ook het geval is, is in 2019 door RAVON het Meetnet Lettersierschildpadden opgestart. Dit valt onder het Meetprogramma Reptielen dat onderdeel is van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). De insteek is om op een groot aantal locaties volgens een gestandaardiseerde methode het aantal lettersierschildpadden te tellen. Het is de eerste exotische reptielensoort binnen het Meetprogramma Reptielen. In 2019 hebben in totaal 11 vrijwilligers meegeteld in 17 verschillende kilometerhokken. Het maximum aantal schildpadden dat op één locatie werd geteld is 19.

Hulp gezocht

Om een groot aantal locaties te kunnen monitoren, zoeken wij vrijwilligers die geïnteresseerd zijn om mee te helpen bij het onderzoek. De monitoring houdt in, dat jaarlijks vier telrondes worden uitgevoerd op één of meerdere vaste locaties. Lijkt het je leuk om mee te helpen, geef het dan aan ons door! Ook als je een locatie weet waar tenminste drie lettersierschildpadden voorkomen in een geïsoleerd water, horen we het graag. Voor aanmelden of meer informatie, stuur een e-mail naar: n.lambrikkx@ravon.nl

Eerste waarneming van een Chinese weekschildpad in Nederland; het betreft een volwassen exemplaar. (Foto: H. Reumers)